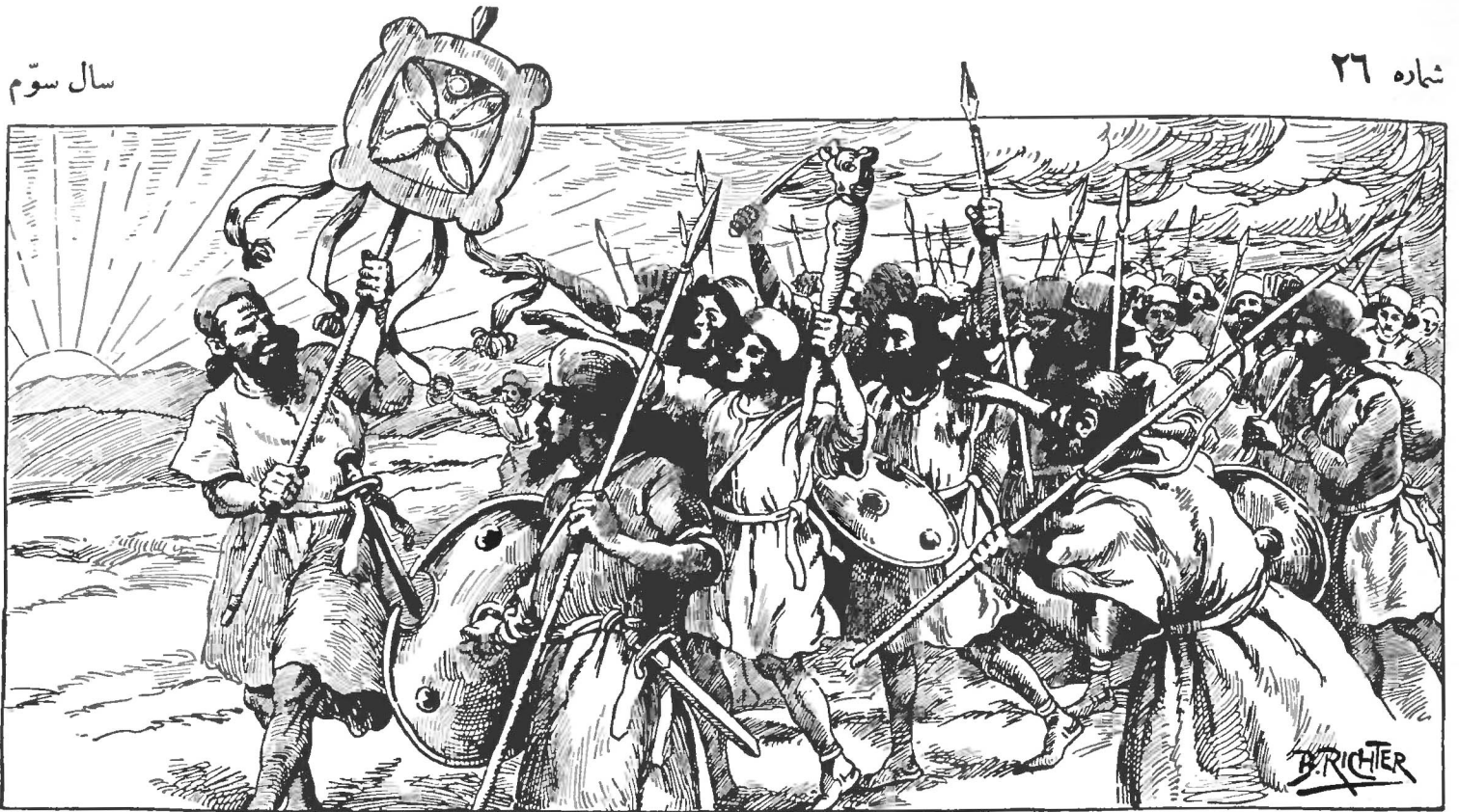

قیمت اشتراک سالیانه در ایران
یک تومان
در سایر ممالک
پنج فرانک

کافه

این روزنامه هر دو هفته یکبار
نشر میشود

عنوان مراسلات
Redaktion Kaveh:
Berlin-Charlottenburg,
Leibnizstr. 64

* * جمعه ۶ ابان ماه ۱۲۸۷ یزدگردی = غرة جمادی الآخرة ۱۳۳۶ هجری * 15. März 1918 . Nr. 26 . Jahrg. 3 * *

داستان تعدیات و ظلم انگلیس در ایران و خصوصاً تجاوزات واضح آن دولت ورخنهای صریح وارد آوردن بر بیطرفی ایران هفتاد من کاغذ میخواهد. ولی تا زمان انقلاب روس تجاوزات روسها اقدامات مکارانه انگلیس را تحت الشعاع می انداخت و چنانچه لازم است آفتاب نمیشد. لکن بعد از انقلاب روس و مخصوصاً بعد از انقلاب اخیر «بولشویکی» در روسیه انگلیس که از صد سال پیش روس را رقیب و مبارز خود در ایران میدانست یکباره میدان را برای فعالیت خود باز دیده و دو اسبه تاختن آغاز کرد. از نسخ عهدنامه خود با روس (۱۲۲۵) که نفوذ هر کدام را در منطقه های معین محدود میکرد استفاده کرده یا تو کفش روس هم کرد و شروع نمود به فعالیت سیاسی و نظامی در «منطقه نفوذ روس» در ایران. پس از تشکیل قوه نظامی در «منطقه بیطرف» اینک جد دارد در ولایات غربی ایران نیز تشکیل قشونی باسم «پلیس غرب» بدهد و اگر چه بواسطه جدیت وطن پرستان کرمانشاه و آن حوالی و مخصوصاً مجاهدت خستگی ناپذیر شاهزاده سلیمان میرزا که در خاک سنجابی و ماهیدشت بود هنوز کامیاب نشده لکن از کوشش خود دست برنداشته است.

باطن انگلیس

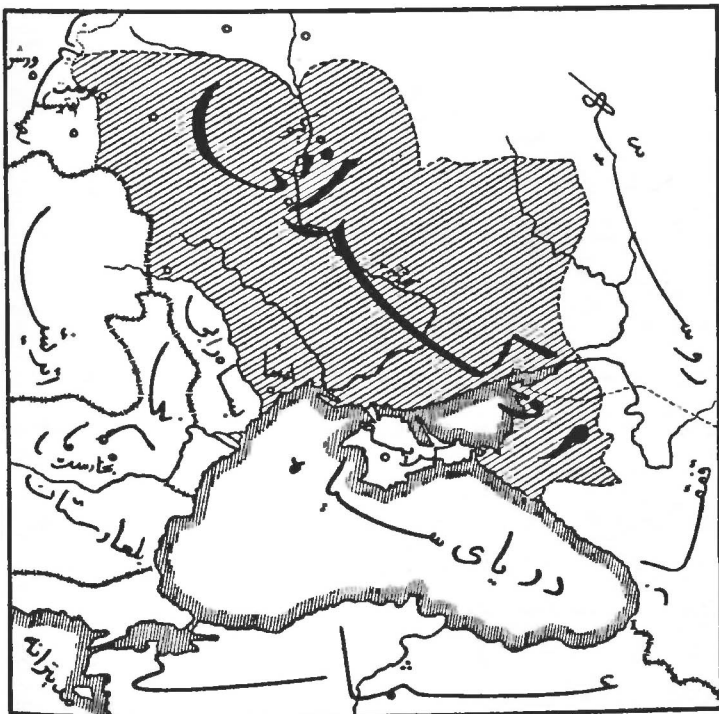
دولت انگلیس مجبور شده است در ایران پرده از روی زشت خود بردارد زیرا که دیگر یک دولت دیگری در مجاورت ایران نیست که انگلیس مقاصد خود را بدست او یا همدستی او اجرا کرده و همه مسئولیتها را بگردن او بار کند. یکی از نویسندگان آزادی طلب انگلیس که همیشه بر ضد اتحاد انگلیس با روس نوشته و اعتراض کرده است در استدلال خود بر مضرات اتحاد با روس همیشه میگفت که اتحاد با یک دولت مستبد و ظالمی لابد در سیاست داخلی ما انگلیسان هم تأثیر منجوسی خواهد داشت و ما را بطرف استبداد خواهد کشید چنانچه از ده سال باین طرف محسوس است پس اتحاد با حکومت تسار مخالف سنت دیرینه ما است.

ولی حالا که انگلیس در ایران تقریباً تنها مانده و مجبور شده که روپوش مکر و ریای خود را براندازد معلوم میشود که خود انگلیس نه تنها بقدر حکومت تساری روس در شرق مستبد و ظالم است بلکه تمام مکاری و غداری و لجاجت و فریب دیرینه انگلیسی را نیز با ظلم روسی در خود جمع کرده و بقول عامه یک شکم توی دل خود دارد و یک تنه دو مرده حلاج است.

یکی از آن ممالکی که از مقتضیات وقت استفاده کرده و بیا فشاری و و همت مردان خود یکدفعه از زندان تاریک اسارت و بندگی قدم بفضای نورانی آزادی و استقلال مملکتی و سیاسی گذارده است مملکت اوکرائی است.

این مملکت نو زادرا میتوان در حقیقت زائیده انقلاب عظیم روسیه نامید و از آنجائی که یکی از عوامل خود انقلاب روسیه هم ضربتهای سخت پی در پی آلمان و متحدین او میباشد میتوان استقلال اوکرائی را از آلمان و متحدین وی دانست که برخلاف دشمنان خود و مخصوصاً انگلیس که با وجود نطقهای آزادی خواهانه رجال خود تا امروز در راه ضعیف گئی و ذلیل کردن ملل مختلفه قدم زده است همیشه طرفدار آزادی واقعی بوده هستند و بهترین دلیل این مسئله همان استقلال لهستان و شناختن استقلال فلانند و طرفداری استقلال تام ایران و آزادی اوکرائی است.

در این موقع شاید بی مناسبت نباشد قدری از اوضاع مملکتی و سرحدی و تاریخی این مملکتی که تا کمی پیش نامش را کسی نمیدانست و امروز یکمرتبه داخل جرگه ملل مستقل شده است شرح داده شود. برای شناختن وضعیت جغرافیائی این مملکت باید حوضه دریای سیاه را در نظر آورد که تقریباً شکل سه گوش را دارد که سر آن در طرف شرق در دامن قفقاز گذارده شده باشد. اوکرائی شکل تقریباً مربعی را دارد که بیزان متوسط در ۱۴۰ فرسخ عرض و ۱۶۰ فرسخ طول در ساحل شمالی در یاچه مزبور واقع شده باشد و ما برای روشن کردن این مسئله نقشه ساده مملکت اوکرائی را با ممالک مجاوره آن رسم مینمایم:

مقیاس
کیلومتر

یکی از تجاویزات بزرگ انگلیس بر بیطرفی و هم توهین بر حیثیت ایران گرفتاری شاهزاده سلیمان میرزا وکیل طهران در مجلس ملی واز پیشوایان آزادی طلبان ووطن پرستان ایران است که بنا بر خبر اخیر بدست قشون انگلیس در خاک ایران گرفتار و محاقین فرستاده شده است. اهمیت این خبر بیشتر از آنست که بتوان در سطور چند بیان کرد. سلیمان میرزا از ابتدای مشروطیت در جزو فعالترین اجزای کارکنان ملت و آزادی طلبان بود. در مجلس ملی دوم و سوم وکیل و پیشوای آزادی طلبان مجلس ملی بود و اخیراً نیز باکثرت عظیمی در پایتخت ایران بوکالت در مجلس چهارم انتخاب شده بود.

این اقدام یک دلیل واضحی بر ریاکاری و بطلان ادعاهای مردم فریب انگلیس است که خود را حامی آزادی ملل ضعیف و بیطرفان جلوه داده و مخصوصاً در طهران دم از دوستی با ایران زده بلباس کربۀ زاهد خود را می نمایاند.

گرفتاری سلیمان میرزا بلاشک اثر بسیار خشم انگیزی در تمام ایران و میان ایرانیان خارجه خواهد داشت و بدین وسیله کین و غیظ ایرانیان نسبت بانگلیس تزیاید گرفته و درست خواهند فهمید که این دولت مکار کار جالادی و میرغصبی حکومت تساری را نیز بعهده خود برداشته است. دیگر ایرانیان گوش با فسانهای دوستی انگلیس نخواهند داد و دسایس او در طهران و ولایات شمالی و خصوصاً در آذربایجان که بنا بر اخبار اخیر عمال مخصوص انگلیس در کار مردم فریبی و استقاده از موقع است کارگر نخواهد شد.

اوکرائی نوزاد

چه تغییرات عجیبی در دنیا روی میدهد. این جهان پیر با چه قدمهای تندی سیر میکند. اولاد غافل آدم همینکه میشوند که در دنیا فلان اتفاق روی داده در اوّل وهله دمی خوشحال یا متحیر شده ولی فردا این مسئله هم جزو گذارشات عادی زندگی شده و در جزو امور دیگر دنیوی میگردد. در همان جایی که معلمین بزرگ امور اقتصادی دنیا و جغرافی دانان مشهور یا سیاستون عالم در اطاقهای کار تنگ و تاریک خود در میانه یک دسته کتابهای قدیم و جدید نشسته مقاله ها و کتابهای دور و دراز مینویسند و در مجامع و محافل گرد آمده با هم مباحثه میکنند که اوضاع اقتصادی یا موقع جغرافیائی و یا امور سیاسی فلان مملکت طوری هست که آن مملکت بتواند مستقل باشد یا نه می بینیم که مملکت مذکور یکباره قد علم نموده استقلال خود را بتمام عالم اعلان میکند و با ممالک دیگر داخل ارتباط مستقیم شده و آزاد میگردد. یک چنین پیش آمدی اتفاقی نیست بلکه در میانه اهالی آن مملکت اشخاصی پیدا میشوند که از موقع استفاده نموده بهیچوجه گوش بمباحثات علمی و فلسفی و بیانات منطقی و صغری و کبرای این و آن نداده کمر همت می بندند و آنقدر میکوشند تا بمقصد خود نائل میگرددند.

و آنرا برای رسیدن باین مقصد دستگیری کردند ملت قدیم ایران را نیز در بدست آوردن استقلال تلم و مصونیت کامل خاک ایران پشتیبانی خواهند کرد.

دوره جدید مشروطیت در ایران

(۲)

دوره اول

در شماره گذشته شرحی از اعمال مهمه مجلس اول و قسمتی از کارهای انقلابی و بناهای آن بیان کردیم. این مجاهدات که نتایج عظیمه منی یا مثبت آن اساس اجتماعی و سیاسی ایران را زیر و رو کرد تنها اعمال مجلس اول نبود. آن مجلس بزرگ تاریخی که شب و روز اوقاتش با جنگ بر ضد قوای تاریک ظلم و ظلمت مشغول بود باز در عین اشتغال خود بمجاهدات فوق العاده مقدار زیادی از قوانین اساسی و مدنی وضع و تصویب کرد که مجلس ملی دوم و سوم با فراغت بالتسبه بیشتر شاید بقدر مجلس اول کامیاب نشدند. ذیلاً بقسمتی از این قوانین اشاره میکنیم:

- ۱ - قانون اساسی در زیر اسم نظامنامه اساسی مشتمل بر ۵۱ اصل مورخه ۱۴ ذی القعدة ۱۳۲۴. این قانون از ابتدای افتتاح مجلس ترتیب شده و پس از مباحثاتی میان دولت و مجلس راجع بترتیب مجلس سنا و غیره در تاریخ مزبور بصدقه رسید.
- ۲ - متمم قوانین اساسی مشتمل بر ۱۰۷ ماده که در حقیقت اصول عمده قوانین اساسی در همین متمم مندرج است و در تاریخ ۲۹ شعبان ۱۳۲۵ بامضا رسید.
- ۳ - قانون انجمنهای ایالتی و ولایتی مشتمل بر ۱۲۲ ماده که بتاريخ ربیع الثاني ۱۳۲۵ بامضا رسید.
- ۴ - قانون بلدی مشتمل بر ۱۰۸ ماده که بتاريخ ۲۰ ربیع الثاني ۱۳۲۵ امضا شد.
- ۵ - قانون مطبوعات مشتمل بر ۵۳ ماده که در پنجم محرم ۱۳۲۶ بامضا رسید.
- ۶ - قانون تشکیل ایالات و ولایات و دستور العمل حکام که بقوانین وزارت داخله و یا قانون حکام معروف است مشتمل بر ۴۳ ماده و ۲۶ ماده ضمیمه که بتاريخ ۴ ذی القعدة ۱۳۲۵ بامضا رسید.
- ۷ - قانون وظایف یعنی مستمریات مشتمل بر ۱۰ ماده که بتاريخ ربیع الاول ۱۳۲۶ بامضا رسید.
- ۸ - قانون میثری علمی تألیف ناصر الملک که در اواسط سال ۱۳۲۵ در مجلس تصویب و شروع بعمل شد.
- ۹ - قانون انجمنهای تجاری که در اوایل سنه ۱۳۲۶ از مجلس گذشت.

مساحت این مملکت جدید تقریباً ۱۱۷۹۴ فرسخ مربع که تقریباً معادل یک ثلث مملکت ایران میشود و سکنه آن قریب ۶۰ کرور نفوس است. از حیث زراعت میتوان گفت که این قطعه مخصوصاً از حاصلخیزترین قطعات روسیه سابق بود چنانچه آنرا معدن گندم مینامیدند و علاوه برگندم که هر ساله مقدار هنگفتی از اوکرانی بسایر نقاط روسیه حمل میشد در اوکرانی کشت و زرع جو و چاودار و چغندر زیادی که برای قد سازی بمصرف میرسد رواج داشت و بدین لحاظ در آنجا کارخانجات قد سازی زیادی ایجاد شده بود و علاوه بر این توتون زیادی هم در اوکرانی بعمل میآید.

از حیث صنعت هم اوکرانی بواسطه داشتن معادن ذغال سنگ و آهن همه ساله رو بترقی میرفت.

تاریخ این مملکت جدید یک رشته کشمکش، زد و خورد، قتل و غارت و خرابی را نشان میدهد. در قدیم الایام این اراضی مسکن قزاقهای بود که دائماً در تاخت و تاز و کشت و کشتار بودند هر دفعه که یک دسته پر قوت تری سر بلند میکرد این اراضی را جولانگاه خود قرار داده و خسارت کثی باراضی و سکنه آن وارد میآورد چنانچه در سنه ۶۳۵ هجری تاتارها هجومی باین اراضی آورده و آنجا را با خاک یکسان کردند. در قرن هشتم هجری این اراضی بدست لیتان که یکی از ایالات لهستان قدیم بود افتاد و طولی نکشید که خود لیتان هم با اوکرانی طعمه لهستان شد (۷۸۸ هجری). قزاقهای این اراضی چندین بار برضد لهستان که در آن زمان قدرت و شکوهی داشت علم برافراشتند. این جنگهای داخلی افسرد طول کشید تا بالاخره در سال ۱۰۷۸ هجری بواسطه عهد نامه اندروستو^(۱) و چندی بعد در ۱۰۹۸ هجری در صلح مسکو لهستانها مجبور شدند کیو^(۲) و اوکرانی را بروسیه واگذارند. در زمان سلطنت کاترین در سال ۱۲۱۶ هجری اضمحلال تام اوکرانی انجام گرفت و تماماً جزو روسیه شده بایالات چند تقسیم گردید.

این بود شرح مختصری از اوضاع این مملکت تازه. آنچه گذشت گذشته است، امروز اوکرانی مملکتی است آزاد و مستقل. بهمت و مردانگی خود و بدستگیری و یآوری دول آزادیخواه مرکز اوکرانی زنجیر بندگی را از گردن خود برداشته و جامه برانده استقلال را در بر کرد. زهی سعادت برای کسانی که در این راه همت بخرج دادند و بسی شرف و خوشنودی برای جمعی که آنها را دستگیری کردند، چقدر خواری و پستی و سرافکنندگی برای کسانی که از طرفی با جلههای آبدار آزادی ملل ضعیفه را ترویج میکنند و از طرف دیگر با کمال پیشرمی تمام قوای خود را برای ذلیل کردن و اضمحلال همان ملل ضعیفه بکار میرند.

ما ایرانیان باید خوشنود باشیم و بدانیم که در صورتیکه خودمان همت نائیم و متفقاً بدون اختلافات فرقه و بدون سو ظن از یکدیگر در جاده استحکام استقلال و آزادی سیاسی و اقتصادی خود قدم زنیم همان مللی که اوکرانی گم نام را از قعر پرتگاه اضمحلال باوج آزادی و استقلال رساندند

دیگر مسئله پیش بردن انحصار و تمرکز محاکمات در دیوانخانه عدلیه بود که دکان حق فروشی آخوندهای فاسق را بست.

دیگر مسئله محاکمه عالی قضیه شرکت عمومی وشکایت آنها از حاجی محمد کاظم ملک التجار بود که سالها در عهده تعویق مانده و مسئله مهمی شده بود و بالاخره بحسب خواهش شخصی شاه مجلس آرا محاکمه و حکم کرد بر بطلان ادعای ملک التجار.

از کارهای منفی ولی مفید رد استقراض منظور از روس و انگلیس بود بمبلغ چهار صد هزار لیره انگلیسی که مظفر الدین شاه قرار داده بود بگیرند و مجلس ملی در ابتدای کار در رمضان ۱۳۲۴ آرا رد کرد. و دیگر رد قرار داد روس و انگلیس بود در باب ایران مورخه

۲۲ رجب ۱۳۲۵.

آزادی مطبوعات و گزشت فوق العاده جرائد و مجلات که در پناه مجلس ملی رو بتزاید گذاشت و در دو سال مدت مجلس ملی اول قریب ۱۵۰ جریده و جنگ فارسی در ایران نشر شد نیز یکی از دلایل با هره خدمت مجلس بتوسیع دایره معرفت عامه بود.

این بود قسمتی از اعمال مجلس ملی اول که مؤسس دوره جدید در ایران بود و برای آنکه مصنفین این قوانین و پهلوانان این دوره مبارزت پر اشکال نیز در ضمن ذکر شود مناسب دانستیم که فهرست وکلای مجلس اول را ذیل درج کنیم و بهمین ترتیب در مقالات آتی اعمال مجلس دوم و سوم و فهرست وکلای هر یک از آن دوره‌ها را نیز نشر میکنیم.

نظر اجمالی باوضاع اخیر ایران

مندرجات جراید ایران راجع باوضاع دو ماهه آخری آنجا تا اواسط ربیع الاول نسبت باجمالی که در شماره گذشته درج نمودیم آثار بهبودی و صلاح نشان نمیدهد.

هیئت وزرائی که بریاست شاهزاده عین الدوله در ششم صفر ۱۳۳۶ با همان اعضای غیر متجانس که در شماره گذشته بدان اشاره شد روی کار آمد از ابتدا مورد اعتراض واقع گردیده و هیچگاه نتوانست استخکامی در کار خود پیدا نماید تا بالاخره بواسطه ایستادگی و اصرار تبریزها چند نفر از اعضای آن مثل وثوق الدوله و قوام السلطنه و مشار الملک و امین الملک که در ۲۷ صفر ۱۳۳۶ از کار کناره گرفتند یکمرتبه گرفتار بحران شده و دامنه این بحران تا این اواخر ممتد و در این مدت تمام کوششها و تقاتلها در خصوص ترمیم و اصلاح آن بی نتیجه مانده و از قرار خبر اخیر در اوایل جمادی الاولی ۱۳۳۶ هیئت مذکور ناچار از استعفا بوده و مجدداً هیئت وزرا در تحت ریاست آقای مستوفی الممالک از قرار ذیل تشکیل یافته:

۱۰ - قانون نواقل بلدی.

۱۱ - قانون رشوه و مجازات آن.

۱۲ - قانون تعیین مقرری دربار سلطنتی.

۱۳ - قانون عدلیه که شور شد ولی تمام نشد.

۱۴ - نظامنامه داخلی مجلس مشتمل بر ۹۰ ماده بتاريخ ۲۹ شعبان ۱۳۲۴.

این بود قسمتی از قوانین که در مجلس اول تمام شد و در حافظه نگارنده سطور حاضر است و قطعاً علاوه بر اینها قوانین دیگری هم از آن مجلس گذشت که فعلاً دست ما بدانها نمیرسد و استقصاء واستقراء آنها با محدودی وسایل که بد بختانه همه در محلی ثبت نیست میسر نمیشود. علاوه بر وضع این قوانین مجلس ملی کارهای فملی و اصلاحی مهم هم انجام داد که درجه اهمیت آنها از قوانین موضوعه کمتر نیست مانند اجرای میتری علمی (کاداستر) که از اعظام کارها بود و بد بختانه بواسطه حمله بمشروطیت در دی القعدة ۱۳۲۵ ناقص ماند. این میتری عبارت بود از تحقیقات احصائی علمی بموجب بازدید از تمام قطعات ایران که در زیر اداره یک هیئت مرکزی در طهران و یک هیئت سیار دایر شد. هریک از این دو هیئت مرکب بود از یک مهندس فرنگی و یک مهندس ایرانی و یک میتر ایرانی و یک مستوفی و یک نفر اهل خبره مرکزی و یک اهل خبره محلی و یک مساح. هیئت سیار که در زیر اداره مسیو دوبروک مهندس بلژیکی بود در چند ماه فعالیت خود قریب ۱۵۰ قریه از بلوکات طهران را میتری کرد و نقشه‌های مبسوط (توپوگرافی) علمی با جمیع معلومات لازمه بر داشت که دارای جواب سئوالات خیلی زیاد بود از ارتفاع زمین و درجه حرارت و رطوبت و آبیاری از کدام رود خانه و مساحت اراضی کاشته شده و اراضی قابل زراعت و اصلاحات ممکنه و عده نفوس مرد وزن و بچه و عده و فیات و موالید و انواع اراضی و مقدار باران و جنس محصولات و انواع حیوانات و مصنوعات محلی و عده مکاتب و عده متعلمین از ذکور و اناث و امراض حیوانات و معادن موجوده و دواب و اسباب نقل و ترتیب ارباب ورعیتی و مقدار جنس محصول و مقدار مالیات و غیره و غیره. هیئت سیار نقشه‌ها و احصائیات بدست آمده را که در جدولهای سئوالنامه جانی ریش سفیدان محل در تحت قسم مجبور پر کردن آنها بودند بهیئت مرکزی در طهران میفرستاد.

دیگر استخدام مسیو یزید^(۱) فرانسوی بود برای اصلاحات وزارت مالیه بعنوان مستشار.

دیگر ترتیب بودجه و تعیین مخارج ادارات بود که اولین دفعه در تاریخ اخیر ایران مرتب گشت.

از کارهای خیلی عالی پیش بردن قانون مساوات حقوقی بین پیروان مذاهب مختلفه از رعایای ایران بود که در قانون اساسی گنجانید و عملاً هم در مورد قتل فریدون یارسی در طهران قاتلین را که از بستگان شاه بودند گرفتار و بمجازات بسیار شدید رسانید.

(۱) Bizot

مستوفی الممالک	(میرزا حسن خان)	رئیس الوزرا و وزیر داخله
مشاور الملک	(علیقلی خان)	وزیر خارجه
مخبر السلطنه	(مهدیقلی خان)	وزیر عدلیه
مخبر الملک	(محمد قلی خان)	وزیر مالیه
مشیر الدوله	(میرزا حسن خان)	وزیر جنگ
سردار اسعد	(جمفر قلی خان ^(۱))	وزیر پست و تلگراف
معین الوزاره	(میرزا حسین خان ^(۲))	وزیر فواید عامه
مؤمن الملک	(میرزا حسین خان)	وزیر علوم

این هیئت دولت که ظاهراً بهترین هیئت و در تحت ریاست شخصی مثل آقای مستوفی الممالک که وجودش قبله وطن پرستان و نشانه مجسم آزادی مملکت است تشکیل یافته است خدا کند قوام و دوامی حاصل کرده و در این موقع خیلی باریک کاری از پیش برده و مصدر خدمتی کردد چه که ابتلاهای خارجی و داخلی و صدها پیش آمدهای ناگوار کار ایران را بنوعی درهم ساخته که راه انداختن امور مملکت بحریان طبعی خود متضمن زحمات فوق العاده بوده و بس دشوار است. و بالاتر از تمام اینها دو مسئله است که اوقات شبانه روزی دولت را کاملاً مصروف خود میدارد اولی بی‌لجامی و قتل و غارت نظامیان روس دومی قحط و غلای مستولی در تمام ایالات که باز در نتیجه قشون کشیهای دول همجوار بداخله ایران رخ نموده و بدبختانه هیچ یک از این مسائل تعویق بردار نبوده و حتماً باید هر چه زودتر انجام یابد. حرکات نظامیان روس یعنی غارت شهرها و سوزاندن بازارها و قتل نفوس و هتک اعراض امنیت جانی و مالی را از ایرانیان بیچاره بکلی سلب نموده و مجدداً در همدان شب ۴ ربیع الاول ۱۳۳۶ بازار معروف بدرب حکیمخانه را غارت کرده و آتش زده اند و صبح همان شب یک بازار دیگر و چند کاروانسارا طعمه چاول نموده و روز پنجم آن ماه یکمرتبه در بازار بنای شلیک گذاشته شش نفر کسبه ایرانی را کشته اند. و نیز در موقعی که ۱۵۰۰ نفر آنها از کردستان برگشته اند پس از غارت سندج و چاپیدن تمام دهات عرض راه تا بیجار در خود بیجار هم بازارها را آتش زده و دو نفر را بقتل رسانده اند. در قزوین و زنجان و کردستان و آذربایجان بیحسابی آنان بمنتهی درجه رسیده و خود کشیهای دولت ایران در مقابل آن هیچوجه شمر ثمری نمیکردد و گویا اخیراً دولت بتوسط قونسول ژنرال ایران در تفلیس مشغول مذاکرات تلگرافی با پترسبورگ میباشد.

گران و کمیانی نان و آذوقه هنوز از شدت خود نکاسته و در طهران روزی دویست و پنجاه خروار غله از طرف دولت بناتواها داده میشود که نان را از قرار دو قران و دو عباسی برای فقرا بفروشد و از این رو یومیّه چهار هزار تومان ضرر دولت است. شاهزاده

(۱) سردار بهادر سابق پسر مرحوم سردار اسعد که پس از فوت پدر لقب اورا یافت.
(۲) پسر دوم آقای علاء السلطنه رئیس الوزرای سابق.

فرمانفرما والی فارس در صدد است که از هندوستان برای ایالت فارس آرد وارد نماید و در این ضمن از دولت تقاضا نموده که این آرد را از رسم گمرک معاف بدارد و گویا مقداری هم (تقریباً هزار و دویست خروار) وارد کرده.

در کازرون (فارس) و همچنین در مشهد باز ناخوشی وبا ظهور کرده و هرروز چند نفر مبتلا میگرددند. در این باب دولت دارد تدابیر صحیه بکار میرد.

راه آهنی که بنا بر روزنامه‌های طهران انگلیسیها از شالکوت بطرف خاک کرمان شروع بساختن نموده اند تا دو منزلی بم واقعه در شش منزلی کرمان رسیده و اداره پلیس جنوب در صدد تهیه یک عتده جدیدی است که بدان سمت اعزام نماید. قرار داد استخدام یاور لندنبرگ سوئدی رئیس تشکیلات زاندارمری را دولت تا سه سال دیگر تجدید نموده و سالیانه شانزده هزار فرانک بمقرری او افزوده است.

روسها در بعضی نقاط مثل کرمانشاه و قزوین و خوی و سلماس و اورمیه در کار عقب کشیدن میباشند.

هیئت دولت در خصوص اشخاص تحت الحمايه و آنها که تبعیتشان مشکوک است متحد المالی بسفرای دول خارجه فرستاده که این قبیل اشخاص باید دعاوی خود را بعدلیه رجوع نمایند.

شب ۱۷ محرم ۱۳۳۶ در تبریز سردار مظفر چاردولی در خانه خود و روز ۱۷ ملک التجار و حسام الملک مراغه در دو نقطه مختلف از طرف اشخاص مجهول بقتل رسیده اند.

فرقه دمکرات ایران که از چند ماه باینطرف در زیر عنوان تشکیلی و ضد تشکیلی بدو قسمت منقسم شده بودند مجدداً اتحاد کرده و شروع بتشکیلات فرقه نموده اند.

روزنامه «رعد» طهران که مجدداً شروع بانتشار کرده بود بمناسبت هتک حرمت از بعضی پیشوایان دولت و ملت از طرف دولت قدغن شده است.

صمصام السلطنه بختیاری بسمت حکومت ایالت خراسان منتخب شده است.

سردار مؤید برادر حاجی صمد خان شجاع الدوله مراغه در موقع مراجعت از تفلیس گرفتار ملیتون شده و در توقیف است.

خلاصه وقایع جنگ فرنگستان

(از غرة جمادی الاولى تا ۱۵ آن ماه)

در شماره قبل در پایان مقاله که در تحت عنوان فوق نوشته شده بود مزده قطع جنگ دول اتحاد را با روسیه دادیم اینک مجبوریم بگوئیم که

انسان حساب مجموع تمام کشتیهای تجارتی دولی را میناید که امروز بر ضد دول اتحاد میجنگند اهمیت مسئله فوق بخوبی دست گیر میشود چونکه بنا بکتاب احصائیات عمومی که باسم «نقشه عمومی جیبی»^(۱) هر ساله چاپ شده و بزبانهای مختلف منتشر میشود در سال اول جنگ مجموع کلبه کشتیهای تجارتی دول اتفاق که بر ضد آلمان و متحدین وی میجنگند قریب ۳۱ میلیون و نیم تن (۱۸۸۸ کروور خروار) بوده است و چنانچه در فوق مذکور گردید در ظرف یک سال گذشته زیر دریائیهایی آلمانی قریب ۵۸ کروور خروار آنرا غرق نموده اند. البته دول اتفاق نیز در مقابل تلفات خود اقداماتی مینمایند و مثلاً بیشتر از پیش کشتی میسازند ولی با وجود این صدمه که زیر دریائیهایی آنها وارد میآورند هر روز محسوس تر میگردد و بمضمون جاه مگن بهرکسی اول خودت دوم بسی همان بلائی را که میخواستند بر سر آلمان بیاورند حالا دارد بحان خودشان میافتد.

• • •

پس از نوشتن سطور فوق خبر سر گرفتن صلح با روسیه در ساعت ۵ بعد از ظهر ۱۹ جمادی الاولی (۱۳۳۶) مارا مجبور بافروندن این چند کله نمود و ما در موقع خود در این باب مفصلاً صحبت خواهیم داشت.

محصلین ایرانی در آلمان

از شصت و هفتاد سال باین طرف مراوده ایرانیان با مملکت فرانسه زیاد شده و اغلب محصلین ایرانی برای تکمیل تحصیلات خود بیاریس و یا قسمت فرانسوی سویس میرفتند و بدین سبب زبان فرانسه و آداب آن در ایران شیوع تمام گرفت و بمالک دیگر خیلی کمتر شاگرد فرستاده میشد و این عمده بواسطه انتشار زبان فرانسوی وکی رواج زبانهای دیگر بود. حتی بانکستان نیز که همسایه ایران بود و از ابتدای انتشار علوم جدید در ایران در عهد عباس میرزای نایب السلطنه بدو شاگردان ایرانی بدانجا کسبیل شد نیز بالتسبه خیلی کمتر شاگرد میرفت. پیش از جنگ دنیائی قریب پانصد نفر شاگرد ایرانی در خارجه مشغول تحصیل بودند و از این جمله بیشتر از دویست نفر در فرانسه و قسمت عمده از باقی در سویس فرانسوی و سی چهل نفر در انگلیس و باقی در ممالک متفرقه تحصیل میکردند. در آلمان نسبتاً خیلی کم بودند و شاید هفت هشت نفر بیشتر نبودند. ابتدا خانواده مخبر الدوله باب مراودات و تحصیل در آلمان را باز کرد و فعلاً دیده شد که تربیت علمی و اخلاقی آلمان فرق فاحشی با تربیت فرانسه دارد. در این اواخر که دولت فحیمه آلمان بواسطه پیش آمد جنگ کنونی بیشتر از پیشتر با ایران مربوط شد و تعلق خاطر پیدا کرد یکی از اعمال خیر خواهانه وی نسبت بایران نیز قبول عدّه از جوانان ایرانی بود در مدارس آلمان برای تحصیل بمخارج دولت

بدبختانه دنباله مذاکرات صلح با روسیه در موقی که ما خبر فوق را دادیم هنوز بجائی که بتوان کله صلح را بر آن اطلاق نمود نرسیده بود بدینغی که روسها در آن تاریخ (۲۸ ربیع الثانی) فقط اظهار داشته بودند که بدون آنکه با دول اتحاد عهد نامه صلحی امضا کنند دست از جنگ برمیدارند و قشون خود را نیز از میدانهای جنگ پس کشیده و مرخص مینایند و برای بستن معاهده صلح قطعی منتظر پایان جنگ عمومی میگردند. ولی دو روزی نگذشته بود که روزنامهها خبر گرفتاری عدّه زیادی از آلمان نژادان روسیه را در روسیه دادند و هم از طرف اهالی فنلاند و اوکرائی هیئتها بقصد شکایت از بیداد قشون اولیای امور کنونی روسیه و خواهش یاری و یاورى از آلمان برلن آمدند. بنا بر این همینکه در ظهر ۶ جمادی الاولی موعده متارکه نامه با روسیه منقضی شد قشون آلمان بدون درنگ در میدان شرقی بنای پیش رفتن را گذاشتند و در مدت کمی چندین شهر معتبر را از قیل دونابرگ و لوک و غیره را گرفتند. در هشتم جمادی الاولی تلگراف بی سیم پترسبورگ باسم لنین و ترسکی اطلاع داد که دولت روسیه حاضر است با همان شرایطی که نمایندگان دول اتحاد در برست لیتوسک پیشنهاد نموده بودند صلح نمایند ولی دولت آلمان جواب داد که دولت روسیه باید این اظهارات را کتباً بدولت آلمان برساند و در ۱۰ جمادی الاولی جواب کتبی موافق با همان تلگراف بی سیم رسید ولی بمناسبت مسافرت وزیر امور خارجه آلمان فن کولمان برای مذاکرات صلح با رومانی هنوز جواب آلمان معلوم نیست و قشون آلمان مدام در سینه روسیه در کار پیش رفتن است و تا ۹ جمادی الاولی بنا باطلاعات رسمی آلمان قریب ۱۰۰۰۰۰ اسیر، ۱۳۵۳ توپ مسلسل، ۱۲۰ توپ بزرگ و ۴ تاه هزار عرابه حمل و نقل که از آن جمله است ۱۰۰۰۰۰ اطاق خط آهن گرفته اند.

از طرف دیگر چنانچه در فوق اشاره شد معلوم میشود که رومانی هم حاضر بصلح نمودن شده است و در ۱۱ جمادی الاولی وزیر امور خارجه آلمان فن کولمان برای مذاکرات صلح بطرف بخارست حرکت نموده است. صدر اعظم آلمان فن هرتینگ در ۱۳ جمادی الاولی در رایشستاخ نطق مفصلی نمود و در آنجا اظهار نمود که دولت روسیه حاضر بقبول شرایط صلح دول اتحاد گردیده است و دو باره در برست لیتوسک مذاکرات صلح شروع خواهد شد. و هم در همین روز خبر رسید که قشون آلمان شهر روال را که پایتخت استلاند است تصرف نمود.

اکنون یک سال از عمر جنگ بی قید دریائی که دولت آلمان در سال گذشته در همین مواقع اعلان نمود میگردد. در این مدت شجاعت و تهوری که از زیر دریائیهایی آلمانی برضه ظهور رسیده بدون هیچگونه اغراق شاعرانه اسباب حیرت و تعجب است. در ظرف این یک سال زیر دریائیهایی آلمان ۲۸۷۷۰۰۰۰ خروار (۹۰۵۹۰۰۰۰ تن) کشتی غرق نموده اند یعنی بمیزان متوسط در هر ماه چهار کشتی میلیون تن که معادل میشود با تقریباً ۳ کروور خروار کشتی غرق نموده اند و وقتی که

«کاوِه» انجام گرفت بنی دولت امپراطوری استدعای کارکنان این اداره را در این باب بنظر توجه قبول فرموده و متی بر ما گذاشتند.

بهترین تألیفات فرنگیها

در باره ایران

- ۲ -

در مقدمه که در شماره پیش در زیر همین عنوان نوشته بودیم اهمیت تألیفات فرنگیان و مخصوص شرق شناسان را درباره ایران شرح دادیم و اگر بخواهیم چنانچه شاید و باید تاریخ شرق شناسی «استشراق» را در فرنگستان برشته تحریر آورده خدمات علمای این فن را با جگوگی و نتایج «انجمنهای بین الملل شرق شناسان» که تاکنون شازده مرتبه در شهرهای مهم اروپا انعقاد یافته^(۱) شرح و بسط بدهیم یک کتاب جداگانه لازم دارد این است که در آن باب بهمان مقدمه اکتفا کرده از این مقاله بذكر تألیفات مهم فرنگیان در باره ایران شروع میکنیم:

پیش از آغاز بمطلب این نکته را باید یاد آوری بکنیم که اگرچه یونانیان و رومیان و ملل قدیمه دیگر نیز در زیر عنوان فرنگی داخلند و تألیفات زیادی از آنها درخصوص ایران دسترس شده است و بخصوص مورّخین یونان و روم مانند هرودوت^(۲) کرتفن^(۳) کتریانس^(۴) اشیل^(۵) آمین^(۶) کوئنته کُرسه^(۷) توسیدید^(۸) استرابون^(۹) و غیره آثار نفیسی در این باب یادگار گذاشته اند اما مقصود ما از فرنگیان اروپائیان امروزی و یک دو قرن پیش هستند زیرا اینها اولاً تألیفات یونانیان و رومیان و ملتهای دیگر را که در باره ایران نوشته اند کنجکاو و تتبع کرده و برای نگارشات خود مأخذ قرار داده اند و ثانیاً از روی کشفیات جدید که درخصوص خط و زبان و آثار عتیقه و متروکات قدیمه ایران در این قرنهای گذشته

امپراطوری. این مسئله باعث خیل امتنان ترقی خواهان ملت ایران گردید. فعلاً یازده نفر از جوانان ایرانی بآلمان رسیده که از اولاد یا متعلقین مهاجرین سیاسی ایرانیان در اسلامبول میباشند.

در برلین بعنوان «کمیته مواظبت محصلین ایرانی»^(۱) تشکیل شده است مرکب از دو نفر استاد آلمانی و یک نفر مدیر مدرسه متوسطه و یک نفر مدیر جریده آلمانی و یک تاجر معتبر آلمانی و دو نفر خاتم محترم آلمانی و چهار نفر ایرانی. محصلین وارد را ابتدا در خانهای پیش از وقت تهیه شده وارد کرده و اسباب راحت آنها را فراهم ساخته بعد بحسب رشته تحصیل هر یک با شهرهای آلمانی که در آنجا مدرسه آن رشته علم دائر است باب مکاتبه باز کرده و خانوادهای خوب و نجیب در آن شهرها پیدا کرده شاگرد را بیکی از آن خانوادها بانتخاب صحیح میسپارند و غالباً منشی کل هیئت خودش شخصاً شاگرد را بآنجا برده و میسپارد و بموجب یک مقاله نامه ممضی از طرفین رئیس یا رئیس خانواده مسئولیت مواظبت بشاگردان ایرانی و اجرای تمام شرایط مندرجه در مقاله نامه را بعهده میگیرد که یکی از آن شرایط دادن خبر مشروحات از وضع حالات و تحصیلات شاگرد است هر ماهه بهیئت.

در باب رشته تحصیل محصلین مزبور نیز دقت زیاد شده و از علوم و فونی که امروز بیشتر بحال ایران مفید است انتخاب شده. نظر اعضای «هیئت مواظبت» بر آن است که مهمترین رشتهها برای احیای ایران معلمی و صنایع و فلاحات و سایر علوم و فنون عملی است و علوم سیاسی و حقوق کم فایده ترین آنهاست. مخصوصاً بمناسبت امراض اجتماعی حایه ایران عقیده قاطبه حکما و متبعین بر آنست که از علم حقوق و علوم سیاسی که موجب تقویت مرض و خیم حرص ترقی و اداره بازی و مواجب خوری و اسباب خرابی مزاج مملکت است باید بقدر مقدور احتراز کرد یعنی در صورت محدود بودن عده محصلین آنها را برشتهای مفیدتری واداشت. تا حال دو نفر از محصلین کم سن در برلین و یکی در راتربوگ^(۲) (در لاونبورگ^(۳)) در شمال آلمان نزدیک هامبورگ) دیگر در نویه اشتربت^(۴) (بایخت مکلنبورگ در شمال آلمان) دیگری در گرافسوالد (در مکلنبورگ در شمال آلمان در ساحل دریا) دیگری در مایننگن^(۵) (در وسط آلمان بایخت امارت ساگس مایننگن) دیگری در دساو^(۶) (در آنهالت در مرکز آلمان) دیگری در ویسمار^(۷) (در مکلنبورگ در ساحل دریا) دیگری در اشتونکارت (بایخت وُرنمبرگ) و دیگری در شلزویگ^(۸) (بایخت ایالت شلزویک-هرلشتاین^(۹) در نزدیکی سرحد دانمارک) سپرده شده اند.

امید است بزودی چند نفر دیگری نیز بر عده این محصلین افزوده شود و ما خیلی خوشوقت و مفتخریم که این خدمت از طرف اداره

Beirat zur Ausbildung persischer Schüler in Deutschland (۱)
Neu-Strelitz (۴) Lauenburg (۳) Ratzeburg (۲)
Schleswig (۸) Wismar (۷) Dessau (۶) Meiningen (۵)
Schleswig-Holstein (۹)

(۱) جلسه شازدهم «انجمن شرق شناسان = Congrès des Orientalistes» در آتن پایتخت یونان در سال ۱۳۳۰ هجری انعقاد یافته است.
(۲) Hérodote ابو المورّخین صاحب کتاب تاریخ معروف بتاریخ هرودوت (قرن پنجم قبل از میلاد).
(۳) Xénophon مورّخ و فیلسوف یونانی در قرن چهارم قبل از میلاد و سرداری که ده هزار یونانی را از ایران بوطنشان باز آورد.
(۴) Ctesias مورّخ یونانی و طبیب اردشیر دوم (ممنون) در قرن پنجم قبل از میلاد و مؤلف کتاب «Persica = ایران».
(۵) Eschyle شاعر و فیلسوف یونانی در قرن پنجم قبل از میلاد. مؤلف کتاب «Les Perses = ایرانیان».

(۶) Ammien Marcellin مورّخ رومی در قرن چهارم قبل از میلاد.
(۷) Quinte Curce مورّخ رومی در قرن اول میلادی مؤلف کتاب «تاریخ اسکندر».

(۸) Thucydide از بهترین مورّخین یونانی در قرن چهارم قبل از میلاد.

(۹) Strabon جغرافیا نویس معروف یونانی در قرن اول میلادی.

برلن - ۲۵ ربیع الثانی ۱۳۳۶

آقا سید حسن تقی زاده

وکیل مجلس شورای ملی ایران

مفتخر آ مأموریت دارم که در مورد تبریک نامه تلگرافی که بمناسبت جشن تولد اعلیحضرت امپراطور و پادشاه فرستاده بودید تشکرات امپراطوری را خدمت جنابعالی تقدیم نمایم.

لانگورت.

نقل از «گنج شایگان»

(۳)

صادرات و واردات ایران

مهمترین مال التجاره‌های وارده در سال ۱۳۲۸-۱۳۲۹

جنس مال التجاره	انگلستان و هند	روسیه	کلیه واردات
کله قند	۶۸۷'۳۰۱	۸۳'۰۹۹'۹۵۲	۱۰۱'۷۴۶'۵۳۲
خاکه قند	۴'۶۷۳'۳۰۰	۱۱'۷۶۸'۳۲۶	۱۸'۸۴۹'۴۳۷
مجموع دو قلم	۵'۳۶۰'۰۰۱	۹۴'۸۶۸'۲۷۸	۱۲۰'۵۹۵'۹۶۹
طلا و نقره شش	۳۸'۸۵۶'۴۶۰	۳'۶۱۰'۶۵۰	۴۲'۴۶۷'۴۱۱
چای	۱۴'۰۱۸'۵۹۵	۹'۵۶۹'۳۸۲	۲۴'۸۹۲'۴۲۰
نخ پنبه	۹'۷۰۹'۵۸۵	۱'۱۹۸'۹۰۳	۱۱'۱۴۵'۴۱۲
نفت	۲۰۱'۴۱۴	۶'۳۶۵'۳۸۵	۶'۹۹۸'۴۹۴
مس و نیکل	۴'۴۳۶'۴۴۵	۳۳۸'۹۵۰	۵'۵۸۶'۶۹۷
اسباب آهنی و فولادی	۳'۴۶۶'۸۸۵	۱'۶۹۵'۵۳۰	۵'۴۶۴'۷۵۷
خرازی و غیره	۱'۱۷۳'۳۶۸	۱'۴۷۰'۵۲۹	۵'۴۲۵'۱۹۶
آرد گندم	۴۷۶'۱۴۰	۴'۸۴۶'۷۶۱	۵'۳۲۵'۵۳۷

صادرات ایران

کلیات - قسمت عمده صادرات ایران عبارت است از محصولات زمینی و حیوانی. و در میان صادرات صنعتی و کارخانه قالی پشمی و انواع دیگر آن دارای اهمیت مخصوص است.

ترقی صادرات - صادرات ایران از چندی باین طرف بسیار ترقی نموده و شد نسبت صادرات ب واردات در سال اود ثیل ۱۳۱۹-۱۳۲۰ نسبت یک بود بدو یعنی واردات دو برابر صادرات بود ولی کم صادرات ترقی نموده تا اینکه در سال پیچی ثیل ۱۳۲۶-۱۳۲۷ فرونی واردات بر صادرات فقط یک دهم و نیم است (سه در بیست یا ۱۵ در صد). و همچنین در سال اود ثیل (۱۳۳۱-۳۲) که سال قبل از جنگ است نسبت واردات ب صادرات تقریباً نسبت ۳ است به ۲ یعنی واردات یک ثلث از صادرات زیاده بوده است.

بعمل آمده اسناد و شواهد صحیح علمی و تاریخی جمع کرده‌اند. بنا بر این نوشتجات مؤلفین قرون اخیر از هر جهت هم جامع و وافی و هم معتبر و نزدیکتر بصحت است. و اگرچه در بعضی از تألیفات این مؤلفین نیز کم و بیش سهوهای جزئی تصادف میشود اما با وجود این برای ارباب اطلاع و تتبع و مخصوصاً برای ما ایرانیان منبع بزرگی از اطلاعات و تدقیقات تشکیل میدهند.

از آنجا که تألیفات راجع بایران در زبانهای مختلف فرنگی بسیار است و برای هر موضوع کوچک یا بزرگ چندین جلد کتاب پیدا میشود بدان جهت برای آسانی تتبع و اطلاع و برای سهولت در انتخاب این تألیفات آنها را برحسب موضوع و مبحث بچند قسم منقسم کرده و بقرار ذیل در زیر عنوانهای مختلف بدگر آنها خواهیم پرداخت:

- ۱ - تألیفات راجع بتاریخ و جغرافی و نژاد ایران،
- ۲ - تألیفات راجع بادیان و مذاهب و عقاید و عادات و افسانه‌های ایران،
- ۳ - تألیفات راجع باتار عتیقه و ابنیه قدیمه و صنایع مستظرفه ایران،
- ۴ - تألیفات راجع بزبان و خط و ادبیات ایران،
- ۵ - تألیفات راجع بساحت نامهای معروف و سایر تألیفات متفرقه که در باره ایران نوشته شده است.

تبریک نامه

در موقع جشن سال پنجاه و نهم تولد اعلیحضرت امپراطور آلمان در ۱۴ ربیع الثانی ۱۳۳۶ هیئت وطن پرستان ایرانی مقیم برلن نشر کنندگان روز نامه «کاوِه» تلگراف تبریکی بحضور اعلیحضرت امپراطور فرستادند که ترجمه آن از قرار ذیل است:

بمضور اعلیحضرت ویلهلم دوم امپراطور آلمان و پادشاه پروس. در موقع پنجاه و نهمین عید ولادت آن اعلیحضرت هیئت وطن پرستان ایرانی مقیم برلن تهنیهات خود را با کمال فروتنی تقدیم میدارد. در این روز میمون شکونهای شادی و امید در دل و جان هر ایرانی شکفته میگردد مخصوصاً که دولت امپراطوری بمناسبت دوستی مشهور آن اعلیحضرت نسبت بشرق محبت و بستگی خود را در باره ایران بتازگی «قولا» بلکه «قلاً» ثابت داشت. امید است که عمر ودولت اعلیحضرت امپراطوری پایدار بماند و از پرتو همراهی پربهای آن اعلیحضرت مسئله آزادی ملل پایان مبارکی یابند.

تقی زاده.

چند روز بعد اعلیحضرت امپراطور هیئت اداره «کاوِه» را بتوسط بلون فن لانگورت^(۱) مستشار وزارت امور خارجه بچوایی سر افراز فرمودند که ترجمه آن از این قرار است: